«ساختمان قدیمی ۱۲ طبقه» قدیمی‌ترین برج مسکونی شهر ۴۰ سال پیش فرو ریخت

کارشناسان و بازماندگان می‌گویند ضوابط ایمنی ساختمان نادیده گرفته شد و هشدارها بی‌پاسخ ماند

گزارش ویژه ــ ۱۲ صفحه

شهرک نارون، بلوک ۴ ــ ۲۰ مهر ۱۳۶۳: ساعت ۶ بامداد، ساکنان هنوز خواب بودند. ۱۲ طبقه بتنی با ۸۴ واحد مسکونی در عرض چند ثانیه فرو ریخت. ۳۱ کشته و ۱۷ مجروح ثبت شد. امروز، ۴۰ سال بعد، بازماندگان، مهندسان و مسئولان محلی گرد هم آمدند تا بپرسند چرا هشدارها نادیده گرفته شد.

در این گزارش می‌خوانید: زمان‌بندی ساخت، تغییرات غیرمجاز در نقشه‌ها، گزارش‌های کارشناسی، روایت بازماندگان و پاسخ نهادها.

زمان‌بندی ساخت

ساخت ساختمان از مهر ۱۳۵۹ آغاز شد و در بهار ۱۳۶۱ به پایان رسید. طبق پرونده شهرداری، ۱۲ طبقه با ۸۴ واحد مسکونی و ۱۶ پارکینگ مجوز گرفت. اما در مرحله اجرا، تعداد طبقات بدون اصلاح نقشه‌ها به ۱۲ طبقه رسید. مهندس ناظر گزارش داد که ستون‌های طبقه همکف باریک‌تر از آنچه در نقشه آمده اجرا شده است.

تغییرات غیرمجاز

بررسی نقشه‌های چاپ‌شده نشان می‌دهد که دیوارهای باربر طبقه همکف حذف شده و به جای آن ستون‌های نازک گذاشته شده است. این تغییر باعث شد بار سازه روی ستون‌های کناری دو برابر شود. در گزارش کارشناسی آمده است که محاسبات جدید برای این تغییر وجود ندارد و مهندس ناظر هیچ گزارشی درباره آن ثبت نکرده است.

هشدارها و پاسخ‌ها

سه ماه پیش از فروریزش، ساکنان طبقه سوم گزارش ترک در دیوار راه‌پله را به دفتر فنی شهرک دادند. یک کارشناس بازدید کرد و گزارش داد «ترک جزئی است و نیاز به پایش دارد». هیچ برگه‌ای مبنی بر تخلیه ساختمان یا قطع برق صادر نشد. یکی از ساکنان می‌گوید پدرش تا شب قبل از ریزش با مهندس ناظر تماس گرفته بود و پاسخ داده شده بود «صبر کن تا بودجه بیاید».

آمار تلفات

از ۸۴ واحد مسکونی، ۶۱ خانوار ساکن بودند. ۳۱ کشته شامل ۱۴ مرد، ۹ زن و ۸ کودک ثبت شد. ۱۷ مجروح به بیمارستان منتقل شدند و ۹ خانوار بدون سرپناه ماندند. گروه امداد محلی ۴۸ ساعت پس از حادثه ۲۳ نفر را زنده از زیر آوار بیرون آورد. آخرین جسد روز سوم پیدا شد.

واکنش نهادها

شهردار وقت اعلام کرد «تحقیق آغاز شد و مقصران مجازات می‌شوند». وعده داده شد ظرف ۶ ماه گزارش کامل منتشر شود. گزارش رسمی در مهر ۱۳۶۴ منتشر شد و مسئولیت را بر «ضعف نظارت» و «تغییرات غیرمجاز» گذاشت. هیچ مقامی به زندان نرفت. بازماندگان می‌گویند این گزارش برای آنها کافی نبود.

۴۰ سال بعد

امروز، ۴۰ سال بعد، شهرک به پارکی با نیمکت و درخت تبدیل شده است. اما ساکنان قدیمی می‌گویند خاطره آن روز هنوز زنده است. این گزارش روایت ۳ بازمانده، ۲ کارشناس و ۱ مسئول محلی را دنبال می‌کند و می‌پرسد چه تغییری در قانون ساخت‌وساز رخ داده است.

روایت بازماندگان

فاطمه رحیمی، ۷۱ ساله، ساکن طبقه سوم بود. او می‌گوید صدای ترک دیوار را شب قبل شنیده بود. پسرش به او گفت «فردا درست می‌کنیم». فردا هرگز نیامد. او ۹ ساعت زیر آوار ماند. دخترش در طبقه پنجم بود و نجات یافت. او امروز در همان محله زندگی می‌کند و هنوز از صدای ترک می‌ترسد.

کارشناسی

مهندس کامران دلاوری، کارشناس رسمی دادگستری، گزارش داد که محاسبات اولیه ساختمان «ناقص و بدون امضای مهندس محاسب» است. او گفت «اگر یک مهندس ساده هم نقشه را می‌دید، می‌فهمید ستون‌ها کافی نیست». دلاوری پرسید چرا هیچ مهندسی امضا نکرد و پاسخ داده نشد.

درس‌ها

امروز آیین‌نامه ساختمان سه طبقه اضافه شده است و بازرسی فنی در ۳ مرحله الزامی است. اما کارشناسان می‌گویند اجرا هنوز ضعیف است. این بخش درس‌ها را با مثال‌های امروزی مقایسه می‌کند و می‌پرسد آیا شهر امروز آماده است یا نه.

منابع و پرونده

گزارش رسمی سال ۱۳۶۴، عکس‌های آرشیو شهرداری، مصاحبه با ۳ بازمانده و ۲ کارشناس، نقشه‌های چاپ‌شده و گزارش دادگستری. همه اسناد در پرونده عمومی در دفتر ثبت موجود است.

(مقدمه‌ی انتشار در صفحه‌ی ۲)

(ادامه‌ی «چاپ قدیمی» از صفحه‌ی ۱)

ساختمان در مهر ۱۳۶۱ به بهره‌برداری رسید. در آن زمان، این ساختمان ۱۲ طبقه بلندترین بلوک مسکونی شهرک نارون بود. ۸۴ واحد مسکونی، ۱۶ پارکینگ و یک سالن اجتماعات در طبقه همکف. مهندس ناظر گزارش داد که «ستون‌های طبقه همکف باریک‌تر از آنچه در نقشه آمده اجرا شده‌اند». این تغییر بدون اصلاح نقشه‌ها انجام شد و هیچ مهندسی آن را امضا نکرد.

در سال ۱۳۶۳، ساکنان طبقه سوم ترک در دیوار راه‌پله را گزارش دادند. یک کارشناس بازدید کرد و گزارش داد «ترک جزئی است و نیاز به پایش دارد». هیچ برگه‌ای مبنی بر تخلیه ساختمان یا قطع برق صادر نشد. یکی از ساکنان می‌گوید پدرش تا شب قبل از ریزش با مهندس ناظر تماس گرفته بود و پاسخ داده شده بود «صبر کن تا بودجه بیاید».

از ۸۴ واحد مسکونی، ۶۱ خانوار ساکن بودند. ۳۱ کشته شامل ۱۴ مرد، ۹ زن و ۸ کودک ثبت شد. ۱۷ مجروح به بیمارستان منتقل شدند و ۹ خانوار بدون سرپناه ماندند. گروه امداد محلی ۴۸ ساعت پس از حادثه ۲۳ نفر را زنده از زیر آوار بیرون آورد. آخرین جسد روز سوم پیدا شد. هزینه امداد و بازسازی ۱۲ میلیارد ریال برآورد شد که بخش بزرگی از آن از بودجه شهرداری تأمین شد.

مهندس کامران دلاوری، کارشناس رسمی دادگستری، در گزارش خود نوشت «اگر یک مهندس ساده هم نقشه را می‌دید، می‌فهمید ستون‌ها کافی نیست». دلاوری پرسید چرا هیچ مهندسی امضا نکرد و پاسخ داده نشد. او گفت «این نه یک اشتباه فنی، بلکه نبود نظارت است». گزارش دادگستری نشان داد که در آن زمان، ۱۲ مهندس ناظر برای ۴۰ ساختمان در حال ساخت در شهرک نارون مسئولیت داشتند.

در مهر ۱۳۶۴ گزارش رسمی منتشر شد و مسئولیت را بر «ضعف نظارت» و «تغییرات غیرمجاز» گذاشت. هیچ مقامی به زندان نرفت. بازماندگان می‌گویند این گزارش برای آنها کافی نبود. این گزارش روایت ۳ بازمانده، ۲ کارشناس و ۱ مسئول محلی را دنبال می‌کند و می‌پرسد چه تغییری در قانون ساخت‌وساز رخ داده است.

۳) قدیمی‌ترین ساختمان در محله‌ی بندرآباد

نقشه‌ی ساختمان در کمدی در زیرزمین شهرداری بندرآباد پیدا شد. روی کاغذ زرد، با مرکب سیاه، ۱۲ طبقه بتنی با ۸۴ واحد مسکونی کشیده شده بود. مهندس ناظر امضا کرده بود. ساکنان می‌گویند همان نقشه را در خیابان ۱۷ شهریور هم دیده‌اند. اما در بندرآباد، هیچ ساختمانی به آن بلندی نرسید. ۴۰ سال بعد، این نقشه تنها سند باقی‌مانده از یک فاجعه است.

ساخت برج در مهر ۱۳۵۹ آغاز شد. شرکت سازنده، با مدیریت مهندس کامران دلاوری، ۱۲ طبقه بتنی با ۸۴ واحد مسکونی و ۱۶ پارکینگ طراحی کرد. مجوز ساخت در ۱۲ طبقه صادر شد. اما در مرحله اجرا، تعداد طبقات بدون اصلاح نقشه‌ها به ۱۲ طبقه رسید. مهندس ناظر گزارش داد که ستون‌های طبقه همکف باریک‌تر از آنچه در نقشه آمده اجرا شده‌اند. این تغییر باعث شد بار سازه روی ستون‌های کناری دو برابر شود. در گزارش کارشناسی آمده است که محاسبات جدید برای این تغییر وجود ندارد و مهندس ناظر هیچ گزارشی درباره آن ثبت نکرده است.

سه ماه پیش از فروریزش، ساکنان طبقه سوم ترک در دیوار راه‌پله را گزارش دادند. یک کارشناس بازدید کرد و گزارش داد «ترک جزئی است و نیاز به پایش دارد». هیچ برگه‌ای مبنی بر تخلیه ساختمان یا قطع برق صادر نشد. یکی از ساکنان می‌گوید پدرش تا شب قبل از ریزش با مهندس ناظر تماس گرفته بود و پاسخ داده شده بود «صبر کن تا بودجه بیاید». پدر او فردا صبح به سر کار رفت و هرگز برنگشت.

از ۸۴ واحد مسکونی، ۶۱ خانوار ساکن بودند. ۳۱ کشته شامل ۱۴ مرد، ۹ زن و ۸ کودک ثبت شد. ۱۷ مجروح به بیمارستان منتقل شدند و ۹ خانوار بدون سرپناه ماندند. گروه امداد محلی ۴۸ ساعت پس از حادثه ۲۳ نفر را زنده از زیر آوار بیرون آورد. آخرین جسد روز سوم پیدا شد. هزینه امداد و بازسازی ۱۲ میلیارد ریال برآورد شد که بخش بزرگی از آن از بودجه شهرداری تأمین شد.

مهندس کامران دلاوری، کارشناس رسمی دادگستری، در گزارش خود نوشت «اگر یک مهندس ساده هم نقشه را می‌دید، می‌فهمید ستون‌ها کافی نیست». دلاوری پرسید چرا هیچ مهندسی امضا نکرد و پاسخ داده نشد. او گفت «این نه یک اشتباه فنی، بلکه نبود نظارت است». گزارش دادگستری نشان داد که در آن زمان، ۱۲ مهندس ناظر برای ۴۰ ساختمان در حال ساخت در شهرک نارون مسئولیت داشتند.

در مهر ۱۳۶۴ گزارش رسمی منتشر شد و مسئولیت را بر «ضعف نظارت» و «تغییرات غیرمجاز» گذاشت. هیچ مقامی به زندان نرفت. بازماندگان می‌گویند این گزارش برای آنها کافی نبود. این گزارش روایت ۳ بازمانده، ۲ کارشناس و ۱ مسئول محلی را دنبال می‌کند و می‌پرسد چه تغییری در قانون ساخت‌وساز رخ داده است.

روایت بازماندگان

فاطمه رحیمی، ۷۱ ساله، ساکن طبقه سوم بود. او می‌گوید صدای ترک دیوار را شب قبل شنیده بود. پسرش به او گفت «فردا درست می‌کنیم». فردا هرگز نیامد. او ۹ ساعت زیر آوار ماند. دخترش در طبقه پنجم بود و نجات یافت. او امروز در همان محله زندگی می‌کند و هنوز از صدای ترک می‌ترسد.

کارشناسی

مهندس کامران دلاوری، کارشناس رسمی دادگستری، گزارش داد که محاسبات اولیه ساختمان «ناقص و بدون امضای مهندس محاسب» است. او گفت «اگر یک مهندس ساده هم نقشه را می‌دید، می‌فهمید ستون‌ها کافی نیست». دلاوری پرسید چرا هیچ مهندسی امضا نکرد و پاسخ داده نشد. او گفت «این نه یک اشتباه فنی، بلکه نبود نظارت است».

درس‌ها

امروز آیین‌نامه ساختمان سه طبقه اضافه شده است و بازرسی فنی در ۳ مرحله الزامی است. اما کارشناسان می‌گویند اجرا هنوز ضعیف است. این بخش درس‌ها را با مثال‌های امروزی مقایسه می‌کند و می‌پرسد آیا شهر امروز آماده است یا نه.

منابع و پرونده

گزارش رسمی سال ۱۳۶۴، عکس‌های آرشیو شهرداری، مصاحبه با ۳ بازمانده و ۲ کارشناس، نقشه‌های چاپ‌شده و گزارش دادگستری. همه اسناد در پرونده عمومی در دفتر ثبت موجود است.

(مقدمه‌ی انتشار در صفحه‌ی ۲)

(ادامه‌ی «چاپ قدیمی» از صفحه‌ی ۱)